

חיי דעת

לימודי דעת
LIMUDEI DAAT
ללימוד • לדעת • להחכים

ההלכה השבועית מבית לימודי דעת | מרכז ללימודי הלכה

בגליון השבוע

מלאכות מבעיר ומכבה

אין ללמוד הלכה למעשה מתוך גליון זה. בכל שאלה יש להוועץ במורה הוראה.

עלון מס' 88

מדיני שבת

מלאכת מבעיר

כל המבעיר אש בשבת לכל צורך שהוא - בישול, תאורה, חימום, או שצריך את האפר שיצא לבסוף, הרי הוא עובר איסור מן התורה, ואם עשה במזיד [עם עדים והתראה] הוא חייב סקילה. ואם עשה בשוגג חייב חטאת (עי' רמב"ם פ"ב מהלכות שבת ה"א).

איסור זה קיים בכל חומר בעירה שיש - כעצים, גז, דלק וכדו'.

וכן בכל האפשרויות הקיימות להבערת אש - כגפרורים, מצית או אף ע"י זכוכית מגדלת שמרכזת את קרני השמש, וכן המעביר אש מאש אחרת הדולקת כבר.

לאחר כניסת שבת שם לב שנתן

מעט מידי שמן בנרות השבת, האם מותר עכשיו להוסיף שמן בכוסיות?

הוספת שמן לנר דולק אסורה משום מלאכת מבעיר (רמב"ם שם), ומשום כך אפילו אם יכבו הנרות קודם סעודת השבת וישאר בחושך אסור להוסיף שמן בכוסיות כשהנרות דולקים.

הדלקת אור החשמל

במגיד משנה (פ"ב מהל' שבת ה"א) מבואר שכל המחמם מתכת עד שהיא עצמה יכולה לשרוף הרי זה מבעיר. ומשום כך, אסור להדליק את אור החשמל בין בנורת החשמל המאירה ע"י חוט שמתלהט ונהיה כאש, ובין בנורת

פלואורוסצנט כיון שבשעת ההדלקה נוצר ניצוץ שמדליק את הנורה והדלקת הניצוץ הזה היא בכלל מלאכת מבעיר.

וכ"ז נוסף לאיסור שיש בעצם סגירת המעגל החשמלי, דהיינו איסור בונה או מכה בפטיש (ובל"ג א"ה יבואר דבר זה באחד הגיליונות הבאים).

וכמו"כ אסור להדליק מיחם חשמלי מפני שהגוף חימום מתחמם מאד ומתאדם (אע"פ שא"ז נראה בעין, בעוביו ישנם חוטים המתאדמים מרוב חום), והדבר אסור משום מלאכת מבעיר.

מלאכת מכבה

המכבה גם הוא עובר באיסור תורה כמו המבעיר, דהיינו בכיבוי אש או גחלת מכל מיני חומרי הבעירה הקיימים. אולם גחלת של מתכת כגון נורות חשמל אין איסור בכבייה אלא מדרבנן (רמב"ם שם ה"ב).

פתיחת חלון כנגד הנרות

כתב השו"ע (סי' רע"ז ס"א) "נר שמונח אחורי הדלת אסור לפתוח הדלת שמא יכבו הרוח". ולפי זה כן הדין בפתיחת חלון כנגד הנר, שאם מנשבת הרוח וע"י פתיחת החלון קרוב לודאי שיכבה הנר, אסור לפתוח את החלון.

ובאופן שלעת עתה אין הרוח מנשבת, נחלקו הפוסקים אם מותר לפתוח את החלון, שדעת המג"א לאסור אף בזה, וטעמו שכיון שכל רגע יכולה הרוח

להתחיל לנשוב יש לחשוש שבדיוק כשיפתח את החלון תנשוב הרוח ויכבה הנר ע"י זה. ויש מקילים בזה, ובמקום הדחק יש להקל בזה [אך יזהר לפתוח את החלון לאט לאט שלא יכבה הנר ע"י הרוח הנגרמת מעצם פתיחת החלון]. (מ"ב ס"ק ג).

כיצד יש לנהוג במקרה שנפל הנר על השולחן ונדלקה המפה?

ישנה אפשרות לשפוך משקין על חלק המפה שעדיין לא נדלק וכשתגיע האש לשם תכבה. והטעם בזה, שאינו עושה אלא "גרם כיבוי" וגרם כיבוי מותר במקום שיש הפסד (שו"ע סי' של"ד סעיף כ"ד).

אמנם, אין לשפוך מים על המפה משום איסור כיבוס, דשריינו היא כיבוסו, אלא ישפוך שאר משקין (שם).

ודע, שכל זה במקום שאין כל חשש של פיקוח נפש בזה, אבל אם יש איזה חשש שתתלקח האש ויגיע לידי פיקוח נפש, מותר לכבות את האש בכל אופן.

דליקה שנפלה בבית האם מותר לכבותה?

יש לחלק בזה בין מצב שאין בו חשש לפיקוח נפש כלל, לבין מצב שיש בו איזה שהוא חשש שיכול להגיע לידי פיקוח נפש.

שבמצב שאין בו חשש כלל לפיקוח נפש, אסור לישראל לכבות את הדליקה ואפילו במקום של הפסד ממון גדול.

הלכות שבת - המשך

ויש עצה לזה בבי' אופנים:

א. ע"י "גרם כיבוי", דהיינו שאינו מכבה בידיים אלא גורם שתכבה האש מאליה, כגון לשים כלים עם מים בין האש לשאר החפצים וכשתגיע האש אליהם יתבקעו וישפכו המים ותכבה האש (שו"ע סי' של"ד סעיף כ"ב).

ב. ע"י גוי, אבל רק באופן שאומר לפניו כל המכבה אינו מפסיד, אבל אסור לומר לו במפורש שילך לכבות. ואין בזה נפק"מ בין סתם גוי מהרחוב או גוי שמושכר אצלו לאיזה זמן, בשניהם מותר באופן הנ"ל (שו"ע שם סעיף כ"ו).

ועי"ש בשו"ע איזה חפצים, כיצד, ולהיכן מותר להציל מפני הדליקה, ולא נאריך בזה כאן מפני שדינים אלו אינם נוהגים כ"כ בזמנינו וכפי שיבואר להלן אי"ה.

אבל באופן שיש איזה שהוא חשש [אפי' חשש רחוק] שיכול הדבר להגיע לידי פיקוח נפש, מותר ומצוה לכבות את הדליקה, והזריז הרי זה משובת.

והנה כתב הרמ"א (סי' של"ד סעיף כ"ו) "וכל הדינים הנזכרים בדיני הדליקה ה"מ בימיהם, אבל בזמן שאנו שרויים בין אינם יהודים כתבו הראשונים והאחרונים ז"ל שמותר לכבות דליקה בשבת משום דיש בה סכנת נפשות והזריז הרי זה משובת, ומ"מ הכל לפי הענין דאם היו בטוחים ודאי שאין שום סכנה בדבר אסור לכבות, אבל בחשש סכנת ספק מותר לכבות אפילו הדליקה בביתו של אינו יהודי, וכן נוהגין". וביאר המ"ב (ס"ק ע"ב) שכוונת הרמ"א שיש בזה סכנת נפשות, מפני שכשהדליקה מתגברת הגויים באים וחוטפים ושוללים את הממון וכשהאדם מעמיד עצמו על ממונו יבואו להרוג אותו.

ובזמנינו אמנם לא שייך טעם זה, שברוב המקומות אין חשש שהגויים יחטפו את הממון ויגיעו מזה לידי רציחה [ובפרט שמיד מגיעה המשטרה למקום הארוע ואין חשש זה], אולם כבר כתב המ"ב (ס"ק ע"ג) "ומזה יצא ההיתר לכבות הדליקה בכל מקום כיון דאפשר אם לא

יכבנה אל יחסר מהיות שם בעיר זקן או חולה שאין יכול לברוח ותבוא הדליקה עליו". ומשום כך נוקטים פוסקי זמנינו שכשנפלה דליקה באיזה דירה מותר לכבותה, ואף לקרוא ל"מכבי אש" לצורך זה, ובפרט שכיום מצויים חוטי חשמל ובלוני גז שהחשש להתפשטות האש ולסכנה שתצא ממנה מצויה יותר (עי' שש"כ פרק מ"א סעיף א'). [ורק באופן שבודאי וודאי שלא יגיע הדבר לידי סכנת נפשות אלא רק להיזק ממון, אז אסור לכבות הדליקה אלא באופנים שנתבארו לעיל].

- מותר להזעיק את מכבי האש אפילו שידוע שיחד עימם יבואו אנשי משטרה שירשמו את פרטי האירוע בשבת, אולם אם אפשר צריך למחות ולהניא אותם מלחלל שבת, ודברי חכמים בנחת נשמעים (שש"כ שם סעיף ב'). ■

מרכז למודי דעת

מהיום תוכל לשלב למודי הלכה בתוך סדר היום העמוס שלך. הצטרף עוד היום לשעורי ההלכה מבית למודי דעת הנשלחים לאלפי בתים בארץ ובעולם ומביאים את הלומד לרמה גבוהה בידיעת הלכה.

- תכנית לימודים ייחודית המסייעת ללומד להגיע לרמה גבוהה בידיעת ההלכה.
- התכנית משלבת שיעורי הלכה כתובים הנשלחים בדיוור ישיר לבתי הלומדים, שאלות סיכום וחזרה, מבחנים תקופתיים, קשר עם רבנים ותעודה.
- שיעורים בהלכות: איסור והיתר, שבת, עירובין, נדה, מקוואות, חופה וקידושין, אבלות.
- למודי דיינות.
- הכנה מושלמת לבחינות ברבנות.
- מוכר לשנת שבתון

